

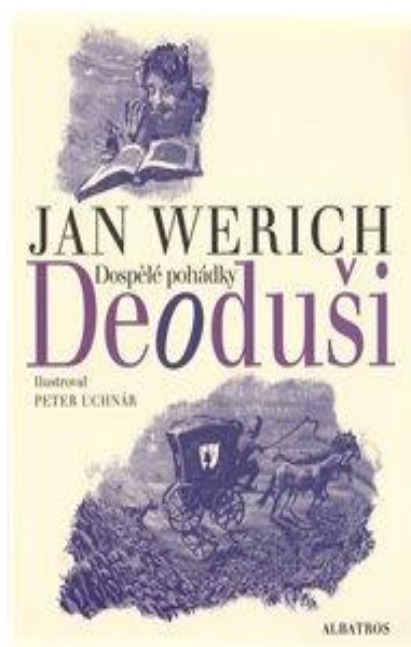

Deoduši Jan Werich

WERICH, Jan. *Deoduši: dospělé pohádky*. Ilustroval Peter UCHNÁR. V Praze: Albatros, 2010. ISBN 978-80-00-02498-1.

Anotace knihy:

Kniha je souborem pohádkových textů, které jsou plné smíchu, laskavého humoru a moudrosti. Už jazyková hříčka napovídá, že jde o duši. Ve Werichových vtipných a neotřelých textech najdeme pobavení, zasmějeme se hlouposti, najdeme poučení. Ale co je důležité, čtou se téměř samy.

Cíle lekce:

- logicky uvažuje a argumentuje (černá ovce)
- předvídá, propojuje klíčová slova a informace
- vymýšlí smysluplný příběh
- posiluje kooperativní dovednosti

Pomůcky:

- karty na rozdělení do trojic
- černá ovce - obálka (zalamínované obrázky)
- texty z knihy
- kniha

Čtenářská lekce - TÉMA DĚTEM NEPROZRADÍME!

Hrášková princezna

před četbou

1. **h r a - rozdělení do trojic** (příloha 1)
2. **Černá ovce** (příloha 2) - obálky (fotka, citát, obrázky, krtek) – práce ve skupině
co do obálky nepatří a proč, více možností, ty si zapisujeme na papír (argumentujeme)
- každá skupina představí jedno řešení
3. Co nám napovídají obálky?
Text jakého spisovatele budeme číst?
Abychom si byli úplně jistí, promítneme video.

v i d e o u k á z k a

<https://www.youtube.com/watch?v=cs1WPAVYCKU> (Sůl nad zlato)

<https://www.youtube.com/watch?v=dnoRFusDg1Y> (Pan Werich povídá) – pro větší

4. Víme autora, přečteme si jeho pohádku
HRÁŠKOVÁ PRINCEZNA
- vzpomeňte si na všechny pohádky – na jejich názvy (jak evokují obsah) – o čem jsou
* napište, o čem by tato pohádka mohla být

VOLNÉ PSANÍ
(možné připomenout pravidla volného psaní a zapsat je na tabuli)
píšeme minutu až dvě
- sdílíme ve trojicích
- dobrovolníci mohou přečíst
5. připomenutí pohádky H. Ch. Andersena (společná reprodukce pohádky, střídáme se)

během čtení

text **Hrášková princezna** (příloha 3)

(společné čtení, popř. čte učitel)

6. práce s částí textu (do „A myslíš, že pan král tomu bude věřit?“ „To je moje starost.“) - nakopírované zvlášť (příloha 4)
modelujeme na jednom odstavci

1. do kroužku slova, kterým nerozumějí
2. **červeně** podtrhnout části, které připomínají klasické pohádky
3. **modře** podtrhnout části, které odkazují na dnešní dobu

po přečtení

po splnění úkolu slova, kterým nerozumíme, vypíšeme na tabuli společně vyjasňujeme (strategie - kontext)

podtržené věty sdílíme ve dvojicích (zakroužkované – možnost dovysvětlení, podtržené červeně, podtržené modře)

7. PŘEDVÍDÁNÍ

Napiš, jak by mohl příběh pokračovat (samostatná práce).
Sdílení ve dvojicích.
Dobrovolníci nahlas.

8. Dočtení textu učitelem. (příloha 5)
Děti poslouchají text a přemýšlejí nad tím, v čem se shodovaly.
Kdo potřebuje, sdílí.

Pokus se odpovědět na tyto otázky (zapsány na tabuli):

1. Které motivy Andresenovy pohádky Werich využil?
2. Čím se Werichova pohádka liší od té Andersenovy?
3. Proč ji asi Werich takto napsal?

Další možné aktivity:

Možné **volné psaní**, vycházíme z těchto otázek.
Další aktivita je namalovat, co jsme si z pohádky zapamatovali.

poslech pohádky: <https://www.youtube.com/watch?v=7IxoXban60M>

Přílohy:

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Příloha 1: rozdělení do trojic, nesmí promluvit (klíč sami hledají)

LOĎ	LETADLO	TRAMVAJ
SLON	ŽRALOK	VELRYBA
LÉKAŘ	UČITEL	REŽISÉR
FRANCIE	RAKOUSKO	POLSKO
ZEMĚ	MĚSÍC	SLUNCE
BRATISLAVA	PAŘÍŽ	PRAHA
BRAMBOR	MELOUN	RAJČE
STŮL	ŽIDLE	SKŘÍŇ
AUTO	TRAMVAJ	VLAK

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Příloha 2: černá ovce, k zalaminování a rozstříhání

	
	
	Když už člověk jednou je, tak má koukat, aby byl. A když kouká, aby byl, a je, tak má být to, co je, a nemá být to, co není, jak tomu v mnoha případech je.
6. února 1905	31. 10. 1980
PRAHA	

Příloha 3:

Hrášková princezna

To už je dávno, co jeden mrzutý král stál u okna královské komnaty královského hradu a koukal z okna, jak se nad královstvím stahují mraky.

Chmuřilo se už od rána a teď zrovna se pěkně zatmělo.

Paní královna seděla na schůdku pod trůnem a pletla drátěnou košili. Nosili ji tenkrát pod obyčejnou košili z bezpečnostních důvodů.

Princ Hubert, jediný syn a dědic trůnu, civěl z protějšího okna a toužil v dáli. Vlastně spíš než toužil, nechal svým myšlenkám se toulat.

Dumal, že „večer na mě bude čekat Božidara na hradbách, a jestli bude liják a tráva rozmoklá...“

„Já si tu lámu hlavu, jak zabezpečit budoucnost království, a jediný můj syn a nástupce čumí a lelkuje!“ ozval se král od druhého okna.

Paní králová nehnula ani brvou. Před bouřkou, když klesne náhle tlak, její muž ji těžko snáší. Nejlíp mlčet.

„Už jsem unavený z těch starostí. V tomhle světě, ve kterém se ze dne na den všechno mění, kde státy vznikají a zanikají dřív, než se dozvíš, že vznikly. Sotva ti ukovají pěkně ostrý meč, už slyšíš, že někde ukovali delší a ostřejší... a ty, místo abys mi pomoh, abys to přebíral, čumíš z okna!“

Hubert se otočil od okna, nabral dech na odpověď, ale když zahlédl paní královou, jak přivřela jedno oko, dech planě vypustil.

Neřekl nic, civěl z okna dál a přemítal, jestli bude liják a zmokne tráva...

„Zařídil jsem ti Okružní cestu po královských dvorech, aby sis namluvil patřičnou princeznu. Vyhozené peníze, maření času a diplomacie! Mladý pán se vrátil bez nevěsty! Jak chceš kralovat, když se neoženíš s princeznou? Jak budeš mít následníka trůnu?“

„A proč to musí být princezna?“ ozval se Hubert.

„To jinak nejde! Nehraj si na hloupého!“

„Já si nehraju, ale...“

„Co ale?“

„No, že nejsou žádné pořádné princezny...“

„To mi neříkej! Co ta za sedmi horami a sedmi moři?“

„Ta? Váží dva centy a přikrývá se sedmicentovou peřinou. Ani jsem tou duchnou nehnul...“

„Prosím... to uznám, ale ta blondýna, ta ze dvanácti sester!“

„Zvaná Zlatovláska, krasavice! Jenže musíš uhádnout, kde má na sobě tři zlaté vlasy. Neuhádneš, utnou ti hlavu.“

„...a kouknout... kouknout...“

„Vyloučeno! Plno lidí kolem!“

„Hm. To není fér, to uznám. Ale přece všechny nejsou jenom výstřední.“

„To je pravda. Je jedna, docela pohledná, a ne zrovna hloupá princezna na Balkáně...“

„No, tu si vem!“

„...jenže ji nesmí nikdy osvětit slunce...“

„Albínka?“

„Nevím, viděl jsem ji jen při svíče... potom v Hispánii je jedna, ale ta pořád jen tvrdí, že sůl je nad zlato, a nemá na to důkazy. V Gruzii je

překrásná, černovlasá, Tamara, výborně nadívá kuřecí prsíčka syrovým máslem...“
„Slyšíš, matko?“ obrátil se rozzlobený král na paní královou, „krásná bruneta Tamara, Ta-ma-ra, Tamamatamaráá!, jméno jako slavnostní fanfára, nadívaná prsíčka...“
„Ovšem kuřecí!“ přerušil Hubert.
„...to je fuk!... a on přijede bez ní, náš pan mladej! Ten se nám vyved, co říkáš!“
„...tedy ta Tamara, tatínku, pozve ženicha na večeři, po večeři do ložnice, a ráno, ještě rozespalého rozkáže hodit do propasti. A to máš pořád všude jednu písničku: dokaž tohle, dokaž tamto, rozesměj princeznu Nezasmálku, uhodni hádanku Turandoty, když uspěješ, je tvoje, neuspěješ, ufiknou ti šišku... chci říct hlavu. Pro mě a za mě, tatínku, všechny ty princezny může vzít hrom.“
A venku zahřmělo.
Dalo se do deště.
Nejdříve velké kapky, tlusté jak eunuši. Řídce, ale zato hlučně plácly na střechu, na podsebití. Zahřmělo rázněji a už je tu liják, skoro průtrž.
„Rozsviř hromničku,“ povídá král, „já si jdu lehnout, mně se při bouřce špatně dýchá.“
Odešel do své královské komnaty, zavřel na závoru, potom okenici, načež vlezl pod postel. Králové se vždycky něčeho bojí.
Rozpršelo se setsakramentsky. Chvillemi se zdálo, že je po bouřce, leč v té chvíli přikvačila nová, dravější než ta první.
„Huberte,“ promluvila paní králová, „tady si mi pěkně sedni na schůdek vedle mne a povídej.“
„Co mám povídat?“ a posadil se na schůdek.
„Cos to povídal svému otci za pohádky? Kdepak jsi je čet?“
„Nikde, maminko. Já je slyšel vyprávět!“
„Kdopak ti je vyprávěl?“ A Hubert sedí jako zařezaný.
„To děvče, co se s ním scházíš na šancích?“
Hubert zase nic.
„Jakpak se jmenuje?“

Příloha 4:

„Božidara...“ podřekl se.

Než se vzpamatoval, slyší paní královou, jak si tiše povídá: „Hezké jméno... Božidara... a čípak je?“

„Z horního mlýna, stárkova nejmladší.“

Protože paní králová nic neřekla, a jen se na něj dívala a dívala, dodal: „Je hezká, chytrá, hodná, skromná...“

„...do tebe zamilovaná...“

„...a já do ní...“

„...ale není princezna!“ zakývala hlavou paní králová.

Zahřmělo a blýsklo se. Vítr hnal déšť proti hradu jak vodní clony, zatmělo se tak, že museli zažehnout louč.

V třepotavém světle za božího dopuštění několika bouřek, které se střetly nad hradem, se Hubertovi rozvázal jazyk a vyznal se mámě paní

králové, jak se mají s Božidarou rádi, jak se scházejí na šancích, že nechce žádnou princeznu, ale jen Božidaru a zase Božidaru, a dokud ji nebude mít, že nebude šťastný.

A paní králová poslouchala velmi pozorně.

Ženám, které pletou svetry nebo drátěné košile, při té zdánlivě jednotvárné práci to velmi často bystře myslí.

Když se bouřky přestaly nad hradem prát a prchaly jedna před druhou do jiných království strašit panovníky, paní králová měla v hlavě přesný plán.

Když se dozvěděla, že Božidara na jejího Huberta čeká někde na hradbách, nařídila mu, aby pro ni zašel. Ať se postará, aby byla promočená, potrháná, zamazaná - nejlíp ať se prý holka kutálí mokrou trávou -, a pak ať prý ji přivede na noc do hradu.

„Otcí řekneš, žeš ji potkal v dešti celou vystrašenou. Pověš mu, že je to princezna... třeba... no... z Tramtárie... tatínek se v mapách moc nevyzná... že ji přepadli loupežníci nebo něco... drak... co já vím. Nu a máme princeznu a může být svatba.“

„A myslíš, že pan král tomu bude věřit?“

„To je moje starost.“

Příloha 5:

Stalo se, jak bylo ujednáno.

Božidara, jen z ní crčelo, zablácená a potrhaná stála před králem a královnou. Třásla se jak osika. Zimou i strachem. Jak to všechno dopadne?

Aby nakonec její táta nedoplatil na tuhle z lásky potřeštěnost...

„Princezna?“ mumlal pan král spíš pro sebe, „a odkudpak, smím-li se ptát?“

„Z Tramtárie!“

„Z Tram...?“ ptá se král.

„...tárie,“ dodává paní králová. „Ze slavné Tramtárie, pamatuješ přec?“

„Áno, áno, jakpak ne!“ a klaní se Božidaře, bere ji za ruku a vede k paní králové. „Ujmi se vzácné návštěvy, lázeň dej připravit a však ty víš... a vůbec...“

A zatímco služby Božidaru koupaly, česaly a do navoněného prádla převlékaly, zatímco Hubertovi šla hlava kolem, pan král a paní králová dali hlavy dohromady.

„A když není princezna...“ šeptal král a přimhouřil oči.

„Vypadá jako princezna, ne-li líp!“ na to paní králová.

„Pravda, vypadá. Ale co když jen vypadá, ale není, aha?“

„Pojď se mnou,“ řekla paní králová.

Šli do pokoje, kde měla Božidara přespat. Paní králová dala z kuchyně přinést hrách. Pak vzala jeden jediný tvrdý hrášek a položila jej pod žíněnku doprostřed lože, ve kterém Božidara měla přespat.

Na žíněnku kázala položit dalších dvanáct žíněnek a na ty pak dvanáct prachových přikrývek. Když to všechno se skoro stropu dotýkalo, pokryla prostěradlem a dala peřinu.

„Princezny mají citlivou pleť, jestli pamatuješ,“ pravila. „Když ji hrášek bude tlačit, je princezna, to mi věř. Když nebude, je to podvodnice a vyženeme ji.“

Vystrčila krále za dveře a kázala přivést Božidaru z koupele. Když s ní osaměla, pořádně si ji prohlédla. Jako když husu kupuje, poplácala, promnula a prohnětla. Když si představila, jak pěkná vnoučata by jí tahle čistá mladá žena mohla darovat, podívala se jí přímo do očí.

„Co bys pro něj uměla vytrpět?“

„Všechno!“

„Dobrá. Obrat' se!“

Když se stalo, jala se paní králová, co měla síly, bušit Božidaru do zad. Bušila a bušila, až slzy holce vyhrkly.

„A nahoru na kutě!“ poručila. „Až tě ráno probudím, řekneš po pravdě, jak se ti spalo. O tom, že jsem ti nabančila, ani slovo! Slibuješ?“

Včerejší bouřka vyčistila vzduch a dnes ráno svítilo sluníčko jak v Itálii. Paní králová zaťukala panu králi na čelo. Probral se, a co se prej děje?

Dala prst na ústa a vedla ho tiše do pokoje, kde spala Božidara.

„Hej hola, vstávat!“ vykřikla.

„Vždyť nespím,“ ozvalo se seshora z postele. „Celou noc jsem oka nezamhouřila!“

„Copak, copak, pročpak?“ vyzvíдалa králová.

„Copak na těch modřinách se dá usnout?“ ptala se Božidara a sunula se dolů.

A průsvitnou noční košilkou bylo vidět dívčí záda plná modřin.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

„Dáme přestlat postel,“ mrknul král na paní královou. Když se vrátili do své komnaty, dodal:
„Mělas pravdu, matko, je to princezna!“
Všechno se vyřešilo. Byla svatba, byla hostina, byla korunovace, byla vnoučata.
Samo sebou že to jednou všechno prasklo, jenže ruka byla už v rukávě, a co se stalo, stalo se.
Když muž nemá rozum, musí být žena vynalézavá.
Když žena není vynalézavá, musí mít muž rozum.
To si zapište.

Autorka lekce: Marcela Rychtová

Zdroje

WERICH, Jan. Deoduši: dospělé pohádky. Ilustroval Peter Uchnár.
Praha: Albatros, 2010. ISBN 978-80-00-02498-1.

YouTube. Sůl nad zlato [online]. 6. 4. 2023.
Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=cs1WPAVYCKU>

YouTube. Pan Werich povídá [online]. 6. 4. 2023.
Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=dnoRFusDg1Y>

YouTube. Hrášková princezna [online]. 6. 4. 2023.
Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=7IxoXban60M>